

Riktlinjer

för hantering av personuppgifter inom socialnämndens verksamhet

Typ av styrdokument: Riktlinje
Beslutande instans: Socialnämnden
Datum för beslut: 2022-03-22
Diarienummer: 2022.019 SN

Gäller för: Socialförvaltningen
Giltighetstid: Tillsvdare
Revideras senast: Vid behov
Dokumentansvarig: Dataskyddsredogörare

Innehåll

1. Bakgrund	3
1.1 EU:s dataskyddsförordning, brottsdatalagen, brottsdataförordningen	3
1.2 Läsanvisning till riktlinjer	4
1.3 Personuppgifter	4
1.4 Behandling av personuppgift	5
1.5 Information till de registrerade	5
1.6 Personuppgiftshantering vid begäran om registerutdrag	6
2. Personuppgiftsansvar	6
2.1 Ansvar.....	6-7
2.2 Register över personuppgiftsbehandlingar med informationsklassning, åtkomst - begränsning och lagringsminimering.....	7
2.3 Personuppgiftsbiträde och personuppgiftsbiträdesavtal	8
2.4 Samtycke behandling av personuppgifter enligt dataskyddslagen	9
2.5 Socialnämndens verksamhet, ansvar för samtycke, barn och samtycke.....	9-10
2.6 Integritetsmyndigheten (IMY), personuppgiftsincident och rapporteringsskyldighet	10
2.7 Övergripande rutin för Alingsås kommun vid personuppgiftsincident.....	11
3. Övrig personuppgiftsbehandling	12
3.1 Alfresco (lagring- och samarbetsyta)	12
3.2 H-katalog (hem katalog)	12

1. Bakgrund

1.1 EU:s dataskyddsförordning

2016 beslutade EU att ersätta sina tidigare dataskyddsregler för att anpassa skyddet till den tekniska utvecklingen. En del i EU:s dataskyddsreform var antagandet av dataskyddsförordningen.

Dataskyddsförordningen, även känd som GDPR (General data protection regulation), har till uppgift att stärka skyddet för medborgare vid hantering av personuppgifter. GDPR trädde i kraft den 25 maj 2018. I Sverige har GDPR ersatt Personuppgiftslagen (PUL) och berör alla organisationer, myndigheter och företag som behandlar personuppgifter. Om organisationer, myndigheter och företag bryter mot lagstiftningen kan det ge allvarliga konsekvenser i form av olika sanktionsavgifter. Tillsynsmyndighet för att se till att reglerna efterföljs i Sverige är sedan 1 januari 2021, Integritetsmyndigheten (IMY) tidigare Datainspektionen.

Den stora dataskyddsreform som EU genomförde 2018 bestod av två delar. Den ena var antagandet av dataskyddsförordningen som trädde i kraft 25 maj 2018. Den andra var dataskyddsdirektivet, som trädde i kraft 6 maj 2018. Dataskyddsdirektivet är en parallell lagstiftning till dataskyddsförordningen och reglerar personuppgiftshandlingar som behöriga myndigheter gör i syfte att förebygga, förhindra, utreda avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, inklusive att skydda mot samt förebygga och förhindra hot mot den allmänna säkerheten.

Dataskyddsdirektivet är till skillnad från dataskyddsförordningen inte direkt tillämpligt i EU:s medlemsstater på samma sätt som dataskyddsförordningen. Det innebär att Sverige måste stifta egna lagar som förverkligar bestämmelserna i direktivet. Detta har gjorts genom antagandet av Brottsdatalagen (2018:1177), förkortad BDL och brottsdataförordningen (2018:1202), förkortad BDF, som båda trädde i kraft den 1 augusti 2018.

Den 16 juli 2020, meddelade EU-domstolen domen i mål C-311/18, som kallas Schrems II. Målet handlar om överföring av uppgifter från EU till tredjeland.

Socialnämnden har utifrån domen genomfört en genomlysning av de programvaror som används inom Socialförvaltningens verksamhet. Sammantaget visar genomlysningen att ingen leverantör använder sig av några molnbaserade tjänster. Sammanställningen har skickats in till kommunens kommunjurist.

Socialnämnden har utöver ansvar för GDPR även ansvar enligt brottsdatalagen (BDL) och brottsdataförordningen (BDF). Uppgifter enligt GDPR och brottsdatalagen och brottsdataförordningen måste kunna urskiljas och en särskild registerförteckning över BDL-behandling behöver finnas.

Samma personuppgift kan behandlas med olika syfte och omfattas då av två olika regelverk.

Socialförvaltningen har i uppgift att bedriva verksamhet som innebär att utreda eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder som ungdomsvård, ungdomstjänst och LVM i vissa fall, vilka anges i Brottsovervakningslagen.

När personuppgifter behandlas i syfte att verkställa straff som socialnämnden ska verkställa, är det BDL och inte GDPR som tillämpas.

1.2 Läsanvisning till riktlinjer

Texten i dokumentet är en förkortad version av EU:s dataskyddsförordning. Där det väsentligaste utifrån EU:s dataskyddsförordning tas upp och vilka dataskyddsregler som socialnämnden är ansvarig för och omfattas av. Syftet med riktlinjen är att ge vägledning och stöd hur personuppgifter ska hanteras inom socialnämndens verksamhet. Rutiner gällande hantering av personuppgifter inom socialnämndens verksamhetsområde som samtycke och verkställande av dom enligt brottsovervakningslagen kommer upprättas separat. Ytterligare rutiner kan behöva upprättas framåt.

Riktlinjen är ett komplement till Alingsås kommunövergripande Policy för behandling av personuppgifter, beslutad av kommunfullmäktige 2019-04-24 och Alingsås Kommuns Rutin för hantering av personuppgiftsincidenter, antagen av kommundirektör 2020-10-27, som socialnämndens verksamhet följer.

Kommunstyrelsen antog 2021-12-13 Handlingsplan Informationssäkerhet och Dataskydd i Alingsås kommun 2022. För att samordna Informationssäkerhetsarbetet och dataskyddsarbetet, då ett gott informationssäkerhetsarbete är en förutsättning för att följa dataskyddslagstiftningen. Handlingsplanen är kommunövergripande och är ett komplement till policyn.

På Alingsås kommuns hemsida alingsas.se finns information om hur kommunen hanterar personuppgifter.

1.3 Personuppgifter

Personuppgifter är alla uppgifter som direkt eller indirekt kan kopplas till en enskild individ. Direkta personuppgifter kan vara till exempel namn, bostadsadress, e-post, personnummer och registreringskyllt. IP-adresser, kön och ålder är exempel på möjliga indirekta personuppgifter.

Vissa personuppgifter, såsom en persons sociala förhållanden, hälsoinformation och religiösa övertygelser, genetiska och biometriska data (till exempel fingeravtryck, iris och röst) är exempel på känsliga personuppgifter och när vi behandlar sådana uppgifter behöver vi vara extra uppmärksamma.

1.4 Behandling av personuppgift

Behandling definieras som: "en åtgärd eller kombination av åtgärder beträffande personuppgifter eller uppsättningar av personuppgifter, oberoende av om de utförs automatiserat eller ej".

Innehållet i våra mobila enheter (så som mobiltelefoner, bärbara datorer och surfplattor) tillhandahållna av arbetsgivaren kan innehålla en mängd personuppgifter. Både genom egen lagring på enheten eller i olika molntjänster men även genom åtkomst till kommunens olika datasystem.

1.5 Information till de registrerade

All information som de registrerade kan tänkas behöva ska finnas i en informationstext. Informationen ska vara relevant utifrån aktuell personuppgiftsbehandling.

Typen av behandling avgör vilken information som ska finnas med. Informationen ska dock alltid innehålla:

- hur de registrerade kommer i kontakt med oss (och i förekommande fall med dataskyddsbud)
- personuppgiftsbehandlingens syfte
- vilka personuppgifter som behandlas
- den rättsliga grunden för behandlingen (lag, samtycke eller liknande)
- de registrerades rättigheter till insyn, möjlighet att radera data och lämna klagomål.

Huvudregeln är att all information ska kunna ges både på papper och i elektronisk form.

Samtliga medarbetare har ett ansvar för att sprida information till berörda alingsåsare som kommer i kontakt med oss. Fokus är på första kontakten med förvaltningen, men även en medvetenhet om det sker förändringar i personuppgiftshanteringen som kräver en uppdatering av vilka behandlingar som vi gör.

1.6 Personuppgiftshantering vid begäran om registerutdrag

Om en enskild har lämnat personuppgifter till Alingsås kommun eller vill undersöka vilka uppgifter som behandlas, finns rätten att begära ut ett så kallat registerutdrag, enligt dataskyddsförordningen.

Enligt dataskyddslagstiftningen är det en rättighet att få veta om och i så fall vilka personuppgifter som finns registrerade.

I samband med att kommunen lämnar information om vilka uppgifter som kommunen har, kan den enskilde begära rättelse av uppgifterna, överföring eller begära att behandlingen begränsas eller att uppgifterna raderas. I Alingsås kommun finns en eTjänst där begäran om registerutdrag om personuppgifter enligt GDPR kan göras.

Tjänsten kräver inloggning i form av E- legitimation.

I begäran anges aktuell nämnd/förvaltning alternativt flera nämnder/förvaltningar. När en begäran inkommer till socialnämnden/socialförvaltningen är det socialnämndens dataskyddsredogörare som inom 30 dagar ska svara på inkommen begäran.

Dataskyddsredogöraren kontrollerar om den enskilde förekommer i socialförvaltningens system, om så är fallet, görs en sammanställning som skickas till den enskilde. Om den enskilde inte förekommer i socialförvaltningens register, meddelas även detta skriftligen.

Om den enskilde har klagomål på behandlingen av personuppgifterna finns rätten att skicka in klagomål till Integritetsmyndigheten (IMY), som är tillsynsmyndighet för GDPR.

2. Personuppgiftsansvar

2.1 Ansvar

Socialnämnden har personuppgiftsansvar för den behandling av personuppgifter som sker inom nämndens verksamhet. Socialnämnden har förutom ansvar för GDPR andra lagområden som ingår i ansvaret, Förordning (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten (SoLPUL), behandling enligt brottsdatalagen (BDL) och brottsdataförordningen (BDF).

- Registerförteckning
- Dokumentera samtycke - att kontakta andra myndigheter för att inhämta uppgifter
- Göra dokumenterad riskanalys av befintliga system inom verksamheten

I socialförvaltningen finns en av socialnämnden utsedd dataskyddsredogörare. **Socialnämnden har även utsett en biträdande dataskyddsredogörare, som stödjer dataskyddsredogöraren i det löpande arbetet och är ansvarig för förvaltningens register över personuppgiftsbehandlingar.**

I dataskyddsredogörarens uppgifter ingår att leda, samordna och driva förvaltningens arbete med hantering av personuppgifter och följsamhet mot EU:s dataskyddsförordning. Dataskyddsredogöraren arbetar tillsammans med medarbetare, enhetschefer och avdelningschef. Dataskyddsredogörare är förvaltningens kontakt i dataskyddsfrågor.

Avtal har tecknats med Göteborgsregionens kommunalförbund (GR). Avtalet reglerar att GR därmed tillhandahåller dataskyddsombud för Ale kommun, Alingsås kommun, Härryda kommun, Lerums kommun, Lilla Edets kommun, Partille kommun, Stenungsund kommun och Öckerö kommun.

Socialnämnden fattar beslut om att utse dataskyddsombud för nämndens räkning, utifrån avtal med Göteborgsregionens kommunalförbund (GR) dataskyddsförordningen och brottsdatalagen (2018:1177).

Dataskyddsombud i Alingsås kommun nås via funktionsbrevlåda dso@goteborgsregionen.se eller via telefonnummer som anges i telefonsystemet.

Dataskyddsombud finns tillgänglig för konsultation.

2.2 Register över personuppgiftsbehandlingar med informationsklassning, åtkomstbegränsning och lagringsminimering

Det viktigaste verktyget för att få kontroll över integritet och hantering av personuppgifter är att föra ett förvaltningsövergripande register över personuppgiftsbehandlingar.

Register över personuppgiftsbehandlingar ska klargöra

- vilka personuppgifter som behandlas
- var personuppgifter lagras
- var personuppgifter kommer ifrån
- den rättsliga grunden för behandlingen.

Insamlade personuppgifter får bara bevaras i identifierbar form så länge det är nödvändigt för ändamålet. I register över personuppgiftsbehandlingar ska framgå hur lagring minimeras. För socialnämnden styr de lagrum där nämndens verksamhet bedrivs inom, samt arkivlagen och bestämmelser för gallring. Ansvar för att föra register för personuppgiftsbehandlingar ligger på förvaltningen dataskyddsredogörare. Kommunstyrelsen betraktas som personuppgiftsansvarig för de behandlingar som görs centralt i organisation (personhantering, central behörighetshantering för IT-system med mera), nämnderna behöver inte föra register över denna typ av behandlingar. I Alingsås kommun har vi en färdig mall för register över personuppgiftsbehandlingar.

2.3 Personuppgiftsbiträde och personuppgiftsbiträdesavtal

Den som behandlar personuppgifter på uppdrag av nämnd och dataskyddsredogörare, exempelvis en leverantör av ett verksamhetssystem för dokumentation och journalföring, benämns här som personuppgiftsbiträde.

Personuppgiftsbiträdet ska garantera i en skriftlig överenskommelse så kallat personuppgiftsbiträdesavtal att de följer lagen. Därför kan personuppgiftsbiträdet hållas ansvarig vid brott mot den personliga integriteten.

I dag är det inte ovanligt att behandling av data omfattar dataöverföring mellan olika länder, till exempel mor- och dotterbolag. Det är dock inte säkert att alla nationer uppfyller kraven vad gäller datasäkerhet. Överföring av personuppgifter till länder utanför EES, så kallat tredje land, får inte ske. Av dom från EU-domstolen, 2020-07-16, mål C-311/18, Schrems II är det juridiskt klarlagt, att ingen överföring till tredje land får ske utanför EU.

När socialförvaltningen genomför en upphandling och avtalsskrivning med leverantör ska ett personuppgiftsbiträdesavtal upprättas. Personuppgiftsbiträdesavtal ska finnas i skriftlig och elektronisk form.

I avtalet fastställs hur personuppgiftsbiträdet ska stödja personuppgiftsansvarig, här nämnd och dataskyddsredogörare i frågor som rör informationssäkerhet, personuppgiftsincidenter och konsekvensbedömningar.

Några av de viktigaste instruktionerna:

- endast behandla och överföra data enligt personuppgiftsansvariges instruktioner, inbegripet överföringar av personuppgifter till tredjeland
- säkerställa att alla som kommer i kontakt med dessa data respekterar sekretessen
- respektera reglerna vid kontrakt med ytterligare personuppgiftsbiträde (underleverantör)
- radera/överföra data då avtalet går ut.

I Alingsås kommun har vi en färdig mall för personuppgiftsbiträdesavtal som ska användas.

2.4 Samtycke behandling av personuppgifter enligt dataskyddslagen

Enligt dataskyddslagen gäller generellt, att samtycke ska inhämtas när personuppgifter behöver användas. För att den enskilde ska kunna ge sitt samtycke måste tydlig och specificerad information ha lämnats. Information ska även ges kring att uppgifterna är skyddade, inte gradvis vidgas eller att otydlig gränsdragning kan förekomma.

När det gäller samtycke och myndighetsutövning framhåller Integritetsmyndigheten (IMY), att samtycke är en olämplig rättslig grund, eftersom det måste vara frivilligt och jämlikt.

2.5 Socialnämndens verksamhet

För den verksamhet som socialnämnden bedriver finns särskilda skäl att behandla personuppgifter, vilket framgår av *Förordning (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten (SoLPUF)*.

Enligt SoLPUL §12

1. får en kommunal myndighet behandla personuppgifter för handläggning av ärenden om bistånd och annat stöd samt genomförande av beslut om bistånd, stödinsatser, vård och behandling samt annan social service som följer av bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453) och 2 kap. 7 § lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter, vilket innebär att inget samtycke behövs.

2.faderskapsutredningar, utredning om vårdnad av barn, adoptionsärenden samt annan verksamhet inom familjerätten som följer av bestämmelserna i föräldrabalken,

3.handläggning av ärenden och annan verksamhet som följer av bestämmelserna i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM),

Om en kommunal myndighet behöver inhämta uppgifter från en annan myndighet med syftet att få in relevant information till en utredning inför beslut, måste samtycke inhämtas från den enskilde, då sekretess gäller mellan nämnder/myndigheter.

Ansvar för samtycke och personuppgifts- hantering

Den registrerade måste informeras om:

- Vilka personuppgifter som kommer behandlas och anledning till behandlingen
- Syftet med samtycket (till exempel uppgifter från annan nämnd)
- Det ska tydligt framgå vilken information som lämnades till den enskilde

För att ett samtycke ska vara giltigt behöver det kunna styrkas att den registrerade har fått relevant information och förhållandena kring samtycket dokumenteras.

Barn och samtycke

Eftersom barn enligt dataskyddsförordningen förtjänar särskilt skydd måste all information som riktar sig till barn vara skriven på ett tydligt och enkelt sätt som barn förstår. Barnets ålder och därmed förståelse, avgör om vårdnadshavare involveras.

Rutin för samtycke med barn och ungdomar behöver tas fram.

2.6 Integritetsmyndigheten (IMY), personuppgifts- incident och rapporteringsskyldighet

Organisationer, myndigheter och företag i Sverige informerar, samråder med och anmäler till den statliga myndigheten Integritetsmyndigheten (IMY) tidigare Datainspektionen.

Integritetsmyndighetens roll:

- fungerar som en stödjande instans
- övervakar att verksamheter följer lagen genom revisioner och kontroller
- har befogenhet att bestraffa överträdelser - normalt med en inledande varning och sedan med böter om brister inte åtgärdas

På Integritetsmyndigheten (IMY) inhämtas aktuell information och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), samt domar och avgöranden. För att underlätta för kommunen att arbeta med dataskyddsfrågor finns förutom dataskyddsombuden, kommunjuristen, som även är ansvarig för GDPR-nätverket, där nämndernas dataskyddsredogörare och biträdande dataskyddsredogörare medverkar.

Personuppgiftsincident

En personuppgiftsincident är en händelse som kan innebära en risk att någon förlorar kontrollen över sina personuppgifter eller att dennes fri- och rättigheter inskränks. Exempel på konsekvenser är att någon utsätts för identitetsstöld, bedrägeri, finansiell förlust, brott mot sekretess eller tystnadsplikt.

En personuppgiftsincident har inträffat oavsett om händelsen har skett med avsikt eller av en olyckshändelse.

I detta sammanhang är en incident någon typ av säkerhetsöverträdelse som leder till att data som bearbetas förloras, ändras eller avslöjas.

Följande ligger ofta till grund för incidenter:

- dokument/filer försvinner
- systemfel
- stöld av datorer, telefoner och andra enheter
- vi lånar ut/delar användarnamn och lösenord
- skadlig programvara, så som virus
- människor gör fel/misstag.

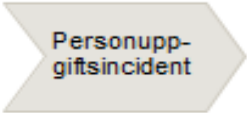
2.7 Övergripande rutin för Alingsås kommun vid personuppgiftsincident

Alingsås kommun har en kommunövergripande rutin för hantering av Personuppgiftsincidenter. Rutinen gäller för samtliga nämnder i Alingsås kommun och vänder sig till alla medarbetare och ansvariga chefer inom kommunen.

På interna e-tjänster/mina sidor kan kommunanställda rapportera potentiella personuppgiftsincidenter. Respektive nämnd är mottagare av den inskickade e-tjänsten.

Inom socialnämndens verksamhet ska hanteringen vid en personuppgiftsincident följa den övergripande kommunala rutinen.

När en personuppgiftsincident inträffar inom socialnämndens verksamhet behöver medarbetare, enhetschefer, avdelningschefer informera Dataskyddsredogöraren, som kan ge råd och stöd kring vidare hantering.

Personuppgiftsincident

I socialförvaltningens processverktyg finns en detaljerad beskrivning hur personuppgiftsincidenter hanteras inom förvaltningen.

Anmäla till Integritetsmyndigheten (IMY)

Huvudregeln är att personuppgiftsincidenter som kan innebära en risk för registrerades rättigheter eller sekretess anmäls till Integritetsmyndigheten (IMY) snarast, senast inom 72 timmar.

3. Övrig personuppgiftsbehandling

3.1 Alfresco (lagring- och samarbetsyta)

Alingsås kommuns lagring- och samarbetsyta Alfresco har möjlighet att avgränsa tillgång och åtkomst till information och personuppgifter via arbetsrum.

Samarbetsytan i Alfresco är uppdelat i allmänt och sekretess. De allmänna arbetsrummen är till för alla medarbetare inom kommunen och innehåller kommungemensamma riktlinjer, rutiner med mera.

Alla arbetsrum har en ansvarig funktion, som har till uppgift att se till att rätt medarbetare har åtkomst till arbetsrummet.

Socialförvaltningen har som andra förvaltningar sina egna allmänna arbetsrum med styrande- och stödjande dokument med mera som är till för socialförvaltningens medarbetare. Arbetsrum finns även för förvaltningens enheter där specifik information för respektive arbetsgrupp finns tillgänglig.

I Alfresco finns även arbetsrum som är sekretessbelagda. Åtkomsten är mycket begränsad. I socialförvaltningens sekretessrum förvaras bland annat individprotokoll från socialnämnden och socialnämndens arbetsutskott. Inom socialförvaltningen är det funktionen nämndsekreterare som har tillgång till sekretessrummet och den ansvariga funktionen för sekretessrummet. För övriga medarbetare är det sekretessbelagda arbetsrummet inte tillgängligt.

Lagring- och samarbetsyta Alfresco får användas för övriga personuppgiftsbehandlingar utifrån dataskyddslagen.

3.2 H-katalog (hem katalog)

Alingsås kommuns H-katalog (hem katalog) är till för medarbetarnas personliga information.

H-katalog (hem katalog) används inte för övriga personuppgiftsbehandlingar utifrån dataskyddslagen.